

Aneksy

Grzegorz Kęsik

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

l.dz. DOZ-GKZ-500-46/07[2554]

Decyzja

Po wszczęciu w dniu 11.06.2007 r. z urzędu postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 27.11.2006 r., l.dz. WKZ/C-4115-82/06, Kierownika Delegatury w Ciechanowie, działającego z upoważnienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zezwalającej na rewitalizację Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie wg projektu wykonanego przez Zespół projektowy pod kierunkiem dr inż. arch. Marka Kleczkowskiego - działając na podstawie art. 89 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390 oraz z 2006 r., Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875), oraz art. 17 pkt 2, art. 156 § 1 pkt 2, art. 157 § 1 i 2 i art. 158 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego

orzekam:

- **stwierdzić nieważność decyzji z dnia 27.11.2006 r., l.dz. WKZ/C-4115-82/06, Kierownika Delegatury w Ciechanowie, działającego z upoważnienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.**

Uzasadnienie

Zamek (ruiny) z XIV i XV w. został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/81 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 6.08.1959 r.

Kierownik Delegatury w Ciechanowie, działając na wniosek Muzeum Szlachty Mazowieckiej, decyzją z dnia 27.11.2006 r., l.dz. WKZ/C-4115-82/06, zezwolił na rewitalizację Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie wg projektu wykonanego przez Zespół projektowy pod kierunkiem dr inż. arch. Marka Kleczkowskiego. W uzasadnieniu tej decyzji uznano, iż „przedstawiony projekt jest wynikiem konkursu architektonicznego, w którym dokładnie określono zakres inwestycji, wynikający z bezwzględnie zachowania istniejącej bryły”. W ocenie tego organu, „projekt przewiduje prace ochronne i zabezpieczające murów oraz budowę Domu Dużego, Domu Małego, przebudowę dziedzińca oraz budowę pomostów, umożliwiających zwiedzanie; zaprojektowane budynki w obrębie murów zamku są próbą odtworzenia gabarytów oryginalnych obiektów, lecz w nowej, współczesnej i neutralnej formie; obiekty o niezależnej konstrukcji nie tylko nie naruszają istniejących zabytkowych murów, lecz dodatkowo pozwalają na ich lepszą ekspozycję, nie zamykając możliwości przeprowadzenia dalszych badań”.

W dniu 20.03.2007 r. do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wpłynęła skarga prof. dr hab. Andrzeja Tomaszewskiego Prezesa Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS z dnia 7.03.2007 r., dotycząca ww. projektu architektonicznego pt. „Rewitalizacja Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie”. Zdaniem autora skargi, w powyższym projekcie „nie uwzględniono zabiegów konserwatorskich, odnoszących się do zachowanych murów zamku; w miejscu Dworu Wielkiego, ponad jego piwnicami, wprowadzono nowoczesną budowlę o konstrukcji żelbetowej, zakotwiczoną na koronach murów obwodowych zamku; forma projektowanych obiektów i ich elewacji w miejscach niezachowanych budowli Dworu Wielkiego i Dworu Mniejszego ma wyraz uniwersalnej, współczesnej architektury usługowej, bez odniesień do pierwotnych cech architektonicznych zamku, jego funkcji i miejsca;

Spór o rewitalizację zamku w Ciechanowie

2

pominięto znaną badaczom wiedzę o pierwotnych formach architektonicznych zamku.” Ponadto, w skardze wskazano, iż poważne wątpliwości budzą założenia wyjściowe przyjęte w projekcie, dotyczące m.in. „prawidłowości wytycznych konserwatorskich, wykonania konserwatorskiego studium przedprojektowego oraz wykorzystania wiedzy zgromadzonej w trakcie badań historyczno-architektonicznych i archeologicznych zamku, a także studiów źródeł pisanych – jako podstawy konserwatorskiego programu rewitalizacji; prawidłowości wykonania ekspertyzy konserwatorsko-konstrukcyjnych z oceną stanu technicznego zachowanych murów obwodowych zamku oraz wykonania studiów krajobrazowo-widokowych zamku i konkluzji wynikających z takich studiów”.

Skargę w sprawie powyższej inwestycji złożył także Pan Grzegorz Kęsik – Przewodniczący Ciechanowskiego Koła przy Oddziale Warszawskim Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. W piśmie z dnia 28.04.2007 r. wskazał m.in., że przedmiotowy projekt „zniekształca społeczny odbiór warowni jako obiektu zabytkowego, niszczy jej walor dydaktyczny jako pomnika polskiego średniowiecza, a także spowoduje trwałe uszkodzenie substancji zabytkowej i tym samym wykluczy możliwość prowadzenia dalszych badań nad zamkiem w przyszłości”.

Także Pan Andrzej Sołtan – Prezes Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Zarząd Oddziału w Warszawie w piśmie z dnia 7.05.2007 r., l.dz. 834-0/07, zgłosił zastrzeżenia do ww. projektu. W szczególności wskazał, iż „w projekcie nie wykorzystano dostępnych materiałów studialnych i badawczych z lat 50. XX w. oraz ruchomych znalezisk archeologicznych, odnoszących się do pierwotnego wyglądu zamku i jego elementów, w efekcie czego, zachowane mury zamku potraktowano jako „trwałą ruinę” i tło dla nowoprojektowanej, nowoczesnej konstrukcyjnie i materiałowo architektury”. Ponadto, „projekt nie odnosi się do elementów zachowanej struktury budowlanej zamku, tj. wewnętrznych lic ścian Domu Wielkiego, zachowanych do poziomu gzymsu koronowego, natomiast przewiduje wyeksponowanie ściany Domu Wielkiego w jej dzisiejszej postaci, z zakrywającymi większość historycznych elementów połączeniami gładkiej, ceglanej oblicówki, wykonanymi przez PP Pracowni Konserwacji Zabytków”. W piśmie tym wyrażono obawę, iż „przedstawiona w projekcie konstrukcja (ciężar żelbetowego układu płytowo-słupowego spoczywa głównie na murach zamku – koronie i wpustach w mury na poziomie przyziemia, a w przypadku konstrukcji dachowej – punktowo na betonowych poduszkach, umieszczonych na koronie muru obwodowego) może stanowić zagrożenie dla średniowiecznej budowli”. We wnioskach końcowych skargi uznano, iż projekt zakłada zniszczenie lub naruszenie części zabytkowych elementów (usunięcie późnośredniowiecznego bruku, stanowiącego nawierzchnię dziedzińca), nie eksponuje zachowanych elementów (w licu ścian i fragmentach Domu Dużego), koliduje z układami przestrzennymi (słupy w przyziemiu Domu Dużego, podziały nowej budowli nienawiązujące do historycznych), może zagrażać stabilności i trwałości zabytkowych murów, a jego realizacja trwale przekreśli możliwość fachowej, konserwatorskiej rewitalizacji zamku.

Wobec powyższych zarzutów, w ramach prowadzonego przez organ nadzorczy postępowania skargowego, omawiany projekt w dniu 9.05.2007 r. został przedstawiony na posiedzeniu Głównej Komisji Konserwatorskiej, działającej przy Generalnym Konserwatorze Zabytków jako organ opiniodawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach. W podjętej uchwale Nr 1 Główna Komisja Konserwatorska jednomyślnie stwierdziła, iż: przedstawiony projekt nie uwzględnia wyników dotychczasowych badań, w sposób drastyczny ingeruje w układ architektoniczny i kompozycyjny zamku, a tym samym stwarza zagrożenie dla jego substancji zabytkowej, nadto część konstrukcyjna projektu prezentuje niski poziom techniczny. Dodatkowo, zdaniem Komisji, niedopuszczalne jest wprowadzenie nowych obiektów kubaturowych, natomiast przystosowanie obiektu do imprez kulturalnych, ogólnomiejskich, jest możliwe jedynie w obrębie istniejących kubatur.

Grzegorz Kęsik

3

Po otrzymaniu ww. uchwały Głównej Komisji Konserwatorskiej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 11.06.2007 r. wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie stwierdzenia nieważności ww. decyzji Kierownika Delegatury w Ciechanowie z dnia 27.11.2006 r., l.dz. WKZ/C-4115-82/06, zezwalającej na rewitalizację Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie wg projektu wykonanego przez Zespół projektowy pod kierunkiem dr inż. arch. Marka Kleczkowskiego.

Muzeum Szlachty Mazowieckiej w piśmie z dnia 12.07.2007 r. odniosło się do zarzutów przytoczonych w uchwale Głównej Komisji Konserwatorskiej. Wskazano, że Zamek Książąt Mazowieckich w Ciechanowie, zachowany w wyniku prac remontowych prowadzonych przez PP PKZ w latach 70. i 80. XX w., w formie „trwałej ruiny”, nie spełnia obecnie w sposób zadawalający funkcji obiektu muzealnego, dydaktycznego i turystycznego. Muzeum oceniło, iż ingerencja w układ architektoniczny Zamku nie stwarza zagrożenia dla jego substancji zabytkowej oraz podkreśliło funkcję edukacyjną planowanych działań. Zdaniem Muzeum, Główna Komisja Konserwatorska nie dysponowała pełną i aktualną dokumentacją projektową, konstrukcja obiektów została oceniona jedynie na podstawie fragmentarycznej części konstrukcji projektu budowlanego z pominięciem schematów statycznych, wykresów i analiz matematycznych. W piśmie tym stwierdzono także, iż projekt na każdym etapie był szeroko konsultowany, a efektem tej dyskusji są zmiany, które zawiera projekt wykonawczy, obecnie modyfikowany, np. zastosowanie na dziedzińcu oryginalnego bruku zamiast płyt granitowych. Do pisma dołączona została opinia dotycząca projektu rewitalizacji Zamku Ciechanowskiego, z dnia 26.11.2006 r., autorstwa prof. dr inż. arch. Wiesława Gruszkowskiego. Autor opinii uznał, iż projekt rewitalizacji stanowi dobry przykład właściwego rozwiązania odbudowy średniowiecznego zamku dla celów muzealnych i społecznych, w szczególności pozytywnie ocenił użycie współczesnych form i dobór materiałów budowlanych.

Odnosząc się do powyższych argumentów konieczne jest wyjaśnienie, iż przedmiotem oceny Głównej Komisji Konserwatorskiej był projekt, na podstawie którego Kierownik Delegatury w Ciechanowie wydał obecnie ocenianą decyzję z dnia 27.11.2006 r. Wobec tego, fakt aktualizowania projektu wykonawczego, zgodnie z „uwagami zgłaszanymi do projektu w czasie jego prezentacji w różnych środowiskach”, nie może mieć znaczenia dla zapadającego rozstrzygnięcia w sprawie stwierdzenia nieważności ww. decyzji. Postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji jest postępowaniem, którego istotą jest wyłącznie ustalenie czy orzeczenie, w stosunku do którego toczy się to postępowanie, dotknięte jest przesłanką stwierdzenia nieważności określoną w art. 156 § 1 kpa. Dodać trzeba, że stwierdzając nieważność decyzji organ administracyjny wskazuje na ciężką wadliwość orzeczenia, obarczającą je od dnia wydania, czyli ze skutkiem ex tunc. Jest więc oczywiste, że w niniejszej sprawie rozstrzygający dla oceny, czy zachodzą przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji Kierownika Delegatury w Ciechanowie jest stan faktyczny i prawny z dnia wydania tej decyzji.

Zgodnie z przepisem art. 156 § 1 Kpa, organ administracji publicznej stwierdza nieważność decyzji, która: *wydana została z naruszeniem przepisów o właściwości* (pkt 1); *wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa* (pkt 2); *dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną* (pkt 3); *została skierowana do osoby nie będącej stroną w sprawie* (pkt 4); *była niewykonalna w dniu jej wydania i jej niewykonalność ma charakter trwały* (pkt 5); *w razie jej wykonania wywołałaby czyn zagrożony karą* (pkt 6); *zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa* (pkt 7).

Dokonując kontroli powyższego orzeczenia Kierownika Delegatury w Ciechanowie, w aspekcie przesłanek wskazanych w ww. art. 156 § 1 Kpa, organ nadzorczy stwierdził, iż przedmiotowa decyzja została wydana przez organ właściwy miejscowo i rzeczowo; na

Spór o rewitalizację zamku w Ciechanowie

4

podstawie przepisu prawnego powszechnie obowiązującego; jest jedyną decyzją wydaną w tej sprawie; została skierowana do strony postępowania; jest wykonalna, a jej wykonanie nie zagraża sankcją karną; nie zawiera także wady powodującej jej nieważności z mocy prawa.

Pozostało zatem rozważyć kwestię, czy istnieje przesłanka pozytywna do stwierdzenia nieważności decyzji, określona w pkt 2 art. 156 § 1 Kpa, tj. czy decyzja ta została wydana z rażącym naruszeniem prawa. Przy czym, przez rażące naruszenie prawa należy rozumieć sytuację, w której rozstrzygnięcie decyzji w sposób oczywisty pozostaje w sprzeczności z treścią przywołanego przepisu prawa.

Należy wskazać, iż stosownie do przepisu art. 4 pkt 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ochrona zabytków, sprawowana przez organy administracji publicznej, polega w szczególności na podejmowaniu przez te organy działań, mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków oraz udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków.

Analiza materiału dowodowego sprawy, daje podstawy do uznania, iż planowana inwestycja stwarza zagrożenie dla zachowanej substancji zabytku i jego wartości.

Z projektu architektonicznego wykonanego przez Zespół projektowy pod kierunkiem dr inż. arch. Marka Kleczkowskiego w październiku 2006 r. pt. „Rewitalizacja Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie”, na podstawie którego wydano rozpatrywaną decyzję, wynika, iż planowane jest wybudowanie na dziedzińcu zamku, przybudowanych do jego murów wewnętrznych, dwóch budynków: „Domu Dużego”, zaprojektowanego w konstrukcji monolitycznej ze stromym dachem opartym na ramach stalowych, o powierzchni zabudowy 444,00 m², powierzchni użytkowej 1603,56 m², podpiwniczonego z czterema kondygnacjami nadziemnymi i z antresolą (do 25,00 m) oraz „Domu Małego”, zaprojektowanego w technologii tradycyjnej, o powierzchni zabudowy 270,00 m², powierzchni użytkowej 421,47 m² i dwóch kondygnacjach nadziemnych (do 9,20 m). Na dziedzińcu zamku projektuje się także posadzkę z płyt granitowych oraz z kostki brukowej, wybudowanie przy ścianie Domu Dużego lapidarium w formie „suchej fosy” oraz pod dziedzińcem zespół podziemnych sanitariatów publicznych, pomieszczenia magazynowo-gospodarcze oraz przepompownię ścieków.

Wprawdzie w projekcie tym stwierdza się, iż „wszystkie elementy autentyczne zamku zostają nienaruszone, a nowe elementy konstrukcyjno-budowlane nie zasłaniają zachowanych ścian i posadzek oraz umożliwiają kontynuację wszelkich badań historyczno-archeologicznych”, co zostało powtórzone w uzasadnieniu rozpatrywanej decyzji Kierownika Delegatury w Ciechanowie, lecz z opisu technicznego do projektu konstrukcyjnego wynika, że: „ściana frontowa Domu Dużego posadowiona jest bezpośrednio na istniejącym murze zamku”, „stalowe belki oparto na istniejących ścianach murowanych tuż nad zabytkowym stropem, „w poziomie oparcia konstrukcji dachu przewidziano żelbetowe wieńce 30x150cm, wylewane bezpośrednio na istniejącym murze zamku oraz poziome monolityczne belki powiązane z projektowaną konstrukcją budynku”.

W tym miejscu trzeba dodać, iż w „Programie rewitalizacji i renowacji Zespołu Zamkowego w Ciechanowie, autorstwa dr inż. arch. Danuty Kłosek-Kozłowskiej, dr inż. arch. Janusza Stępkowskiego, mgr inż. Leszka Czapskiego, opracowanym w 2005 r. na potrzeby konkursu architektonicznego zorganizowanego przez Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie, ustalono uwarunkowania do Zamku i jego programu użytkowania. W szczególności wskazano, iż nowe kubatury nie mogą naruszać historycznej struktury obiektu, wobec czego w projekcie należy przewidzieć „konstrukcje niezależne”. Ponadto, „nowe kubatury powinny mieścić się w wysokości istniejących murów obwodowych zamku”. Przedmiotowy projekt, jak wyżej wykazano, w tym zakresie nie spełnia warunków konserwatorskich.

Grzegorz Kęsił

5

W tej sytuacji, zwłaszcza wobec ustaleń Głównej Komisji Konserwatorskiej, należy uznać, że kontrolowany akt jest dotknięty wadą kwalifikowaną, skutkującą stwierdzeniem nieważności. Rozstrzygnięcie badanej decyzji organu ochrony zabytków pozostaje bowiem w sprzeczności z obowiązkiem ciążącym na tym organie, wynikającym wprost z przepisu art. 4 pkt 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przepis ten oznacza, iż ochrona zabytków, w przeciwieństwie do opieki nad zabytkami, realizowana jest przez organy administracji publicznej, działające w publicznym interesie, zgodnie z przypisanymi im ustawowo kompetencjami. Organ ochrony zabytków przy podejmowaniu czynności o charakterze władczym, tj. przy wydawaniu decyzji administracyjnych, winien mieć na celu zapobieżenie wszelkim zjawiskom, mogącym prowadzić do uszkodzenia zabytków czy obniżenia ich wartości. Powinnością organów ochrony zabytków jest bowiem działanie dla dobra zabytków, zgodnie z przyjętą doktryną konserwatorską.

Istotnym składnikiem wartości zabytkowych Zamku w Ciechanowie jest jego autentyczność - walor historycznego dowodu oraz jego utrwalona rola krajobrazowa. Oba te aspekty, w przypadku realizacji w proponowanym zakresie omawianej inwestycji, zostałyby poważnie umniejszone. W ocenie organu nadzorczego, planowany sposób adaptacji Zamku do pełnienia na szerszą skalę funkcji użytkowych – muzealnych i turystycznych, oznacza umniejszenie podstawowych walorów zabytkowych tego zabytku. W szczególności, zaproponowane rozwiązania konstrukcyjne wprowadzenia nowej kubatury w obręb Zamku stoją w sprzeczności z możliwością zachowania nienaruszonej struktury średniowiecznych murów obwodowych oraz ich prawidłową ekspozycję, a wprowadzenie tzw. Domu Dużego, wystającego ponad koronę murów, znacząco zmieni wygląd zabytku i drastycznie zmieni wizualny odbiór Zamku, utrwalony w świadomości społecznej. Projekt nie spełnia zatem w wystarczającym stopniu koniecznego warunku jak najmniejszej ingerencji w utrwaloną substancję zabytku.

Wobec powyższych ustaleń, należy uznać, iż stwierdzenie nieważności decyzji Kierownika Delegatury w Ciechanowie z dnia 27.11.2006 r., l.dz. WKZ/C-4115-82/06, leży w interesie społecznym, jakim jest w tym przypadku ochrona wartości zabytkowych Zamku, zasługującego na zachowanie, jako trwały element rozwoju kultury.

W tym stanie rzeczy należało orzec, jak w rozstrzygnięciu.

Decyzja niniejsza jest ostateczna w administracyjnym toku postępowania i nie służy od niej odwołanie, jednakże strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (na adres: 02-656 Warszawa, ul. Ksawerów 13) z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji, stosownie do art. 127 § 3 Kpa.

Aneks I

Decyzja Generalnego Konserwatora Zabytków w sprawie rewitalizacji zamku

Spór o rewitalizację zamku w Ciechanowie

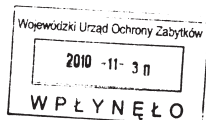

Towarzystwo
Opieki
Nad Zabytkami
Szczegółowy Oddział
w Warszawie

Morskie Oko 2
02-511 Warszawa
tel./fax.(22) 849-68-56

Warszawa, dnia 30. 11. 2010

L.dz 1123/0/2010

Szanowna Pani
Barbara Jezierska
Mazowiecki Wojewódzki
Konservator Zabytków
ul. Jasna 10
00-013 Warszawa

Oddział Towarzystwa Opieki nad Zabytkami zwraca się z uprzejmą prośbą o zaopiniowanie i przekazanie do Generalnego Konservatora Zabytków wniosku Koła TONZ w Ciechanowie o uznanie za Pomnik Historii Zamku w Ciechanowie. Jednocześnie prosimy o przyznanie Oddziałowi TONZ w Warszawie statusu uczestnika w toczącym się postępowaniu.

SEKRETARZ OW TONZ
Chodęć Bunię
Regina Madej-Jańszek

PREZES OW TONZ
Michał Krasucki
Michał Krasucki

Załączniki:
Dokumentacja przygotowana przez Kolo TONZ w Ciechanowie : identyfikacja obiektu; orzeczenie o uznaniu za zabytek (kopia), wyrys z mapy (3 szt), uzasadnienie zgłoszenia, opis zamku, historia zamku, obecny stan zachowania, zarządzanie, bibliografia (wybór) kartografia, archiwalia , strony www, płyta CD z powyższymi materiałami, zdjęcia archiwalne i współczesne.

Aneks II

Wniosek Towarzystwa Opieki nad Zabytkami o uznanie zamku w Ciechanowie za pomnik historii